

over for sindssyge eller patienter i en hermed ligestillet tilstand, men også over for ikke-sindssyge patienter. I modsætning til, hvad der gælder med hensyn til tvangsbehandling, vil fiksering m.v. efter lovforslaget således kunne anvendes, selv om patienten ikke opfylder betingelserne for at kunne tvangstilbageholdes efter § 10.

Lovforslaget er på dette punkt fuldt ud i overensstemmelse med en enig indstilling fra udvalget vedrørende sindslidendes retsstilling. Der henvises til betænkning nr. 1109/87, side 65, hvor udvalget anfører, at reglerne om tvangsmidler også omfatter ikke-sindssyge, der er indlagt på psykiatrisk afdeling.

Det bemærkes, at der heller ikke i de hovedprincipper for bæltefiksering, som Folketingets Ombudsmand har opstillet i FOB 1974.224 f, eller i de gældende retningslinier om anvendelse af tvangsmidler og beskyttelsesforanstaltninger, som Sundhedsstyrelsen har fastsat i cirkulære nr. 63 af 28. juni 1985, gælder en betingelse om, at fiksering m.v. kun kan anvendes i tilfælde, hvor patienten opfylder betingelserne for at kunne tvangstilbageholdes.

Fra et beslægtet retsrumråde kan nævnes adgangen til at anvende tvangsmidler, herunder fiksering, på institutioner for voksne med vidtgående fysiske eller psykiske handicap, jf. Socialministeriets bekendtgørelse nr. 568 af 21. december 1979. Idet der ikke er hjemmel til administrativt bestemt frihedsberøvelse af voksne på sådanne institutioner, er det forudsat, at de indgreb, der er hjemlet i bekendtgørelsen, ikke har karakter af frihedsberøvelse, formentlig ud fra den betragtning, at hjemgivelse (udskrivning) ikke kan nægtes, hvis den pågældende modsætter sig fiksering og kræver at blive udskrevet.

Lovforslagets regler om fiksering m.v. bygger således i overensstemmelse med den gældende retstilstand på det synspunkt, at de frihedsindgreb, der sker i forbindelse med fiksering m.v., ikke nødvendigvis samtidig indebærer en frihedsberøvelse.

Imidlertid er det i lovforslaget forudsat, at visse af de indgreb, der er hjemlet i §§ 14-18, efter omstændighederne kan indebære en frihedsberøvelse på samme måde som anført ovenfor vedrørende spørgsmålet om fastspænding i forbindelse med tvangsbehandling efter § 12. En sådan forudsætning er udtrykkeligt nævnt i bemærkningerne til § 18 om beskyttel-

sesfiksering, hvor det om aflåsning bl.a. er anført: »Når aflåsning sker, må den eller de patienter, der herved søges forhindret i at forlade afdelingen, anses for frihedsberøvede, forudsat deres adfærd kan siges at indebære en klar og utvetydig begæring om udskrivning«.

Noget tilsvarende vil kunne gøre sig gældende ved tvangsfiksering efter § 14 og beskyttelsesfiksering efter § 18, men derimod ikke ved fysisk magtanvendelse efter § 17, der efter indgrebets karakter ikke vil kunne betegnes som en frihedsberøvelse.

Protesterer patienten mod f.eks. bæltefiksering, må det søges afklaret, om den pågældende ønsker sig udskrevet. Er dette tilfældet, vil gennemførelse af bæltefikseringen samtidig indebære en tvangstilbageholdelse, hvorfor betingelserne herfor i så fald skal være opfyldt, jf. § 10 sammenholdt med § 5.

Selv om patienten ikke ønsker sig udskrevet, men alene protesterer mod fastspændingen, må det antages, at en tvangsfiksering i henhold til § 14, der udstrækkes længere end nogle få timer, vil udgøre en frihedsberøvelse, der kræver, at betingelserne for tvangstilbageholdelse skal være opfyldt.

Klager over tvangsfiksering, fysisk magtanvendelse og beskyttelsesfiksering behandles på samme måde som klager over tvangsbehandling, dvs. af patientklagenævnet i 1. instans med mulighed for at påklage patientklagenævnets afgørelse til Sundhedsvæsenets Patientklagenævn. Genstanden for patientklagenævnets prøvelse er, om de angivne betingelser i §§ 14-18 bl.a. sammenholdt med § 4 om det mindste middels princip har været opfyldt.

Indebærer foranstaltningen samtidig en frihedsberøvelse, vil der endvidere være mulighed for at begære en retlig prøvelse af spørgsmålet om frihedsberøvelsens lovlighed, jf. forslagens § 34. Rettens behandling angår spørgsmålet om, hvorvidt betingelserne for frihedsberøvelse efter § 10 sammenholdt med § 5 har været til stede.

Spørgsmål nr. 10:

Rummer bestemmelserne i justitsministerens forslag vedrørende anvendelse af tvangsbehandling en videre/bredere fortolkningsmulighed, hvilket vil sige en lettere adgang til anvendelse af tvangsbehandling, end Sundhedsstyrelsens cirkulære om »information og samtyk-